

Thứ 14: **KIÊN ĐỘ KÊ**, (Phần đầu)

*Đẳng nhị, chẳng cùng xa
Như lai vô lượng trí
Không nhiễm, giữ trong, ngoài
Như thật, kính cúng dường.*

Đẳng nhị: Là Nhất thiết trí, mười lực, bốn vô sở úy v.v..., của bậc Đẳng giác. Phật-bích-Chi tự giác ngộ, A-la-hán giải thoát, vì tất cả hướng đến chỗ thấy bình đẳng, nên nói là Đẳng đẳng, bất đẳng xa.

Hoặc có thuyết nói: Sự đẳng này đối với đẳng trong đẳng, cũng như La-vân, Điều-đạt, vốn không có như như của Như lai. Không là đạo Như như đến, gọi là Như lai, vì lời nói không có khác, nên gọi là Như lai, thành tựu đại trí tuệ, vô lượng trí, thành tựu trí tuệ vô hạn, gọi là trí tuệ vô lượng, cảnh giới vô lượng. Trí tuệ thành tựu, gọi là trí tuệ vô lượng, Niết-bàn vô lượng, nói là vô lượng trí tuệ. Lại nữa, vô lượng trí tuệ, thành tựu vô lượng đại trí tuệ. Đức Thế Tôn trừ câu trí của giác trí tuệ kia, gọi là vô lượng trí tuệ. Không nhiễm ô, nghĩa là nội thọ ở trong đây, có bên ngoài là vật khác.

Lại tạo ra thuyết này: Nội thọ ở trong đây có ngoại hưởng tới xứ thiện. Lại tạo ra thuyết này: Ở đây, yêu kính người nói pháp hóa độ, không khởi là người ngoài. Yêu kính pháp Phật đã nói kia, không khởi các kiết, như thật cung kính cúng dường, như thế, nên cúng dường.

*Đối người đấm, không đấm
Đối mạn, không đấm mạn
Biết khổ, nghiệp tự tại
Như thật, kính cúng dường.*

Đối với người đấm, không đấm: Các kiến là đấm. Nếu đối với kiến của ba cõi đã dứt hết, thì kiến đó gọi là quá khứ. Nếu đối với mạn, mà không đấm mạn, thì đối với ba thứ mạn thế tục mê đấm mà không mê đấm. Biết khổ tự nghiệp ruộng, nghĩa là nhận các nhập ngoại của khổ kia.

Lại có thuyết nói: Đối với mê đấm, không mê đấm, nghĩa là đã vượt qua sự đấm mạn, nói là không mê đấm. Đối với mạn, không đấm mạn, nghĩa là đối với bảy thứ mạn, kia đấm nhiễm mà không đấm nhiễm.

Biết khổ tự nghiệp ruộng: Thức khổ thọ nhận chỗ thức trụ, đấm nhiễm nghiệp ruộng.

Lại tạo ra thuyết này: Đối với mê đấm, không mê đấm, nghĩa là

kiết được kiến để dứt hết. Đối với mạn, không đắm mạn: Hiện do tư duy dứt kiết hết, biết khổ tự nghiệp ruộng, nghĩa là hành nghiệp ruộng của năm thanh ấm khổ là kiết. Lại nữa, tất cả kiết người kia vượt qua tất cả mê đắm, nói là không có mê đắm. Đối với mạn không mê đắm mạn, nghĩa là đắm nhiễm các mạn, nhiễm không mê đắm các mạn, biết khổ tự nghiệp ruộng. Đối với khổ để của khổ kia biết, nghĩa là biết đạo để, nghiệp ruộng kia: là tập để vốn đã dứt kiết hết gọi là tận để.

*Không dựa, quán mong nhằm
Giúp sanh khởi các kiến
Nhân duyên không có gì
Như thật, kính cúng dường.*

Không dựa, quán mong nhằm: Là tham vọng, mạng vọng, không nên nương tựa. Sự tham vọng đó, có hai thứ: Ái và kiến. Các sự phụ giúp ái, mạng kia, ái giúp kiến, nhằm chán mà quán, có hai thứ quả đạo, được khởi các kiến khác. Kẻ kia nhằm chán quán có hai kiến đoạn diệt. Có thường kiến, mình vượt qua kiến đó.

Nhân duyên không có gì: Có hai nhân duyên: Ái và kiến, cũng là sự diệt tận kia.

Lại có thuyết nói: Không dựa vào sự hy vọng: Có ái và kiến. Hy vọng, nhằm chán quán: Đối với hiện xuất ly kia, khởi các kiến của khác. Đối với tất cả các kiến, cũng biết xuất ly khác, đã vượt qua kiến kia.

Nhân duyên không có gì: Thức, thức xứ trụ đã tận.

Lại có thuyết nói: Không dựa vào sự hy vọng, nghĩa là hiện ái, kiết đều khởi các kiến khác, hiện các kiết hết. Nhân duyên không có gì nghĩa là nếu ái, kiết, duyên kiết hết, thì ái kiết kia sẽ không có đối tượng duyên. Lại nữa, không dựa vào hy vọng, chán quán. Tư duy đã dứt hết kiết, khởi các kiến khác. Khởi các kiến khác, kiết được hiện để dứt hết.

Nhân duyên không có: Gì đã vượt qua tất cả các kiết, tư duy kiến để đã dứt hết kiết, kiết kia không có đối tượng duyên.

*Nơi nhà năng diệt ý
Nhà người không đắm nhiễm
Không khởi họa đây kia
Như thật, kính cúng dường.*

Ở nhà có thể diệt ý: có hai nhà ái và kiến. Diệt ý, nghĩa là do nhà này dựa vào ý. Nếu quán hỷ rồi, dựa vào hai nhà ái và kiến kia, ấy là dựa vào sự tương ứng của ý. Sự đoạn này, nếu là đạo tương ứng của ý thì đối với việc đoạn của nhà người, không có bị đắm nhiễm. Có hai

nhà: Nhà ái và nhà kiến. Đối với hai nhà đó, không vướng đắm nhiễm, không khởi lên tai họa ở đây, ở kia, vì ái được khởi do kiến. Các ái, kiến này hết, ý nọ không có đối tượng khởi. Lại tạo ra thuyết này: Không khởi lên tai họa của ái, kiến, cũng sẽ được như trên không khác.

Lại tạo ra thuyết này: Ý có thể diệt đối với nhà, tất cả kiết là hành, tất cả kiết tận. Không đắm nhiễm nhà người khác, nghĩa là đối với vợ, con gái, con trai của người, không đắm nhiễm. Nếu ái, hoặc kiến không khởi, thì đối với bốn thọ khởi hiện diệt tận ái kiến kia.

Lại có thuyết nói: Đối với nhà ý có thể diệt, đó là kiết, dục. Đối với nhà người, ý không đắm nhiễm, không khởi là không ái, không khởi về dục. Ái, dục đều dứt hết.

Lại có thuyết nói: Nhà là tập đế, ý là đạo đế. Đối với nhà người, không nhiễm, là khổ đế. Không khởi là tận đế.

Lại có thuyết nói: Đối với nhà, ý (đạo đế) có thể diệt, nghĩa là kiết kiến, hiện tại được dứt. Không đắm nhiễm đối với nhà người: Ái, kiết hiện tại hết, không khởi, nghĩa là các kiết ái, kiết kiến đều hết: Ái, kiến kia không có đối tượng gây tạo. Lại nữa, đối với nhà (tập đế) không đắm nhiễm, nghĩa là kiết đã được hiện kiến đế dứt hết. Đối với nhà người không có đắm nhiễm, nghĩa là kiết do hiện tư duy dứt hết không khởi, nghĩa là các kiến đế, tư duy đoạn dứt kiết hết, chúng không có chỗ để gây tạo.

*Miệng vọng nói văn tự
Từ bỏ, diệt, không có
Giác, tất cả giải thoát
Kính, cúng dường như thật.*

Hay nói và hy vọng nói văn tự nghĩa là người hay nương vào lời nói văn tự để tu.

Có thuyết nói: Hy vọng nhiều: trông mong nhiều là ái. Miệng, văn tự: Là miệng nói năng, trình bày.

Lại có thuyết nói: Hy vọng nhiều là các kiến, văn tự là ái. Lại nữa, hy vọng nhiều, nghĩa là tư duy dứt. Văn tự, nghĩa là đối tượng đoạn của kiến đế. Từ bỏ là đã diệt tận. Không có đối tượng mê đắm, nói là không khởi pháp. Chủ thể giác: Nhận biết tất cả các pháp, gọi là giác, nhận biết ba thọ, gọi là giác. Thông đạt các trí thấy đều thành tựu gọi là giác. Đối với tất cả giải thoát tức là giải thoát ba cõi và giải thoát khỏi ba sự ràng buộc là ái, cấu và kiến.

*Si, không được phương tiện
Soi sáng tất cả pháp*

*Do thân mà nâng giữ
Đạt giác bậc tối thượng
Đây, lời quý tối tịnh.*

Si mê không có dịp làm hại: Si nghĩa là vô minh, duyên tương ứng với ngu trung gian của vô minh ngu bên trong.

Lại tạo ra thuyết này: Ngu là vô minh, trung gian các kiến ngu tương ứng với ngu.

Lại có thuyết nói: Vô minh là ngu, trung gian kiến ngu tương ứng với ngu. Lại nữa, vô minh là ngu. Vô minh duyên trung gian hành ngu tương ứng với ngu, không có tận này. Thể hiện các trí đối với tất cả các pháp, thể hiện nhân duyên của trí kia, thể hiện phương tiện của trí kia, thể hiện dấu vết của đạo kia. Do thân mà nâng giữ: Trụ cõi Niết-bàn hữu dư. Theo kịp trí tuệ Phật. Do nhãn này nhận biết bậc Vô học sáng suốt, mười lực, Nhất thiết trí, bốn vô sở úy. Vượt qua trút hết: chỗ nghỉ ngơi yên ổn.

Lời nói của quý (Dạ xoa), tối xinh đây là quý rất tinh đẹp, thanh tịnh môn vô học này.

*Kệ nói không nên ăn
Đẳng quán đối pháp kia
Kệ nói Chư Phật vui
Các pháp gốc Phạm chí.*

Kệ nói không nên ăn: Tạo ra thuyết này: Đức Thế Tôn không vì cái ăn mà trụ. Bấy giờ, Đức Thế Tôn vì muốn giáo hóa Bà-la-môn, nên trụ ở đây. Về sau, tạo ra thuyết này: Hoặc không vâng theo lời ta, lại e Bà-la-môn sẽ nghĩ rằng: Sa-môn Cù-đàm vì cái ăn nên nói pháp. Lại tạo ra thuyết này: Vì muốn thể hiện thần túc của mình, nên không thọ nhận thức ăn. Bà-la-môn kia lẽ ra được Phật hóa độ. Nếu khi quán pháp kia, cho nên quán rõ. Và Thanh văn, đại trượng phu, là hành oai nghi của họ, nói là được Chư Phật hoan hỷ, nghĩa là đoạn diệt mà không nhận lấy. Các pháp bốn Phạm chí, trong đó có pháp Sa-môn Hiền Thánh. Như thế, Hiền Thánh dạy.

*Các đại thần tiên khác
Lậu dứt quán hổ thẹn
Dùng thức ngon cúng dường
Trông ruộng phước hơn hết.*

Các điều khác: Các thức uống ăn dơ bẩn, hiện thọ thỉnh cúng dường. Đại thần tiên: Trở về với pháp Đại thừa, gọi là đại thần tiên. Tận lậu: Các hữu, vô minh, ái ở trong thân, có khả năng dứt bỏ, gọi là

lậu tận. Hổ thẹn dừng nghỉ: Nếu giới trộm hết, thì sự hổ thẹn kia dừng nghỉ. Dùng cỗ ngon cúng dường. Gieo trồng đức là ruộng phước. Sao là ruộng đức, ruộng phước? Ở trong đó chuyện tinh ý mê đắm, mằm mọng này càng tăng trưởng, gọi là ruộng phước?

Hoặc có thuyết nói: Thánh hiền kia bèn có kệ. Dùng sự này để tạo ra cái khác, đại thần tiên kia đã dứt hết lậu, sự hổ thẹn dừng nghỉ, dùng cỗ ngon cúng dường, gieo trồng đức là ruộng phước.

Hoặc có thuyết nói: Bà-la-môn kia tạo nên bài kệ này. Các đại thần tiên khác đều dứt hết lậu, hổ thẹn dừng nghỉ, dùng cỗ ngon cúng dường, gieo trồng đức là ruộng phước.

Giáo hóa người chìm đắm

Vượt sinh, già, bệnh, chết

Năng nhân, đầy đủ lậu

Các nguyện đều khắp đến.

Giáo hóa kẻ chìm đắm: Chìm đắm các kiến, kiết do kia mà dứt bỏ. Vượt sinh, già, bệnh, chết: Vượt qua sinh, già, bệnh, chết, Năng nhân: Là vô học dứt các kiết sử. Đầy đủ lậu: đầy đủ các trí lậu thành tựu, gọi là giải thoát. Trí thành tựu vô hạn, gọi là Năng nhân thành tựu, lậu thành tựu. Các nguyện đều đạt đến khắp: Có công đức như thế, vượt qua sinh, già, bệnh, chết, vượt qua nguyện của các quả.

Lại có thuyết nói: Tất cả kiết sử chìm đắm, người kia có thể lìa bỏ, vượt qua sinh, già, bệnh, chết, gọi là Niết-bàn. Việc này cũng đều biết được, gọi là vượt qua sinh, già, bệnh, chết. Lại tạo ra thuyết này: Giáo hóa người chìm đắm, thấy đắm nhiễm cấu uế. Vượt qua sinh, già, bệnh, chết: Kiết ái hiện tại dứt hết. Lại nữa, nếu giáo hóa người chìm đắm: Thể hiện các kiến để dứt hết kiết, vượt qua sinh, già, bệnh, chết: Thể hiện tư duy dứt hết kiết. Vượt qua sinh, già, bệnh, chết: Thể hiện tư duy dứt hết kiết, dư thừa khác cũng như thế.

Năng nhân hành không dâm

Không buộc ở sức mạnh

Giải thoát khổ, thân dục

Năng nhân, bền chắc kia.

Năng nhân thực hành không dâm: Nói rộng truyền trao quyết định cho Tôn giả Đại Ca-diếp. Năng nhân: là bậc vô học. Hành: Giả đến hành động không có dâm, lìa bỏ phi phạm hạnh. Không bị sức mạnh ràng buộc: Hoặc có lúc thiếu sức mạnh, không cùng với tham dục, hưởng chi là già cả. Đối với mạn, được giải thoát: Vì không tạo nên ý không tham đối với bốn mạn nên phải xa lìa.

Sự bền chắc kia: Vứt bỏ các pháp ác, thành tựu trí tuệ bền chắc, gọi là bền chắc. Năng nhân: Là bậc vô học, biết rõ việc mình đã làm.

Lại có thuyết nói: Hành động của Năng nhân không có dâm: Thể hiện chỗ ở yên ổn, không bị trói buộc do sức mạnh: Thể hiện một ít sự mạnh mẽ sẽ cùng tận. Đối với dục, giải thoát hẳn: Nghiệp hiện tại sẽ dứt hết, dư thừa cũng như thế.

*Không gấp hai vượt bờ
Cũng không một lần cuối
Nghĩa ngữ cú, cao, thấp
Do Sa-môn đã truyền.*

Không gấp hai vượt bờ: Có các lưới nghi, không vượt qua bờ vô lượng sinh tử, vì lưới nghi chưa hết, nên không thể vượt qua sinh tử. Gấp hai lần: Là gian nguy, huyễn hoặc.

Lại có thuyết nói: Các hữu gấp hai lần: Người kia không thể vượt qua, không vượt qua. Gấp hai lần: Thành tựu hành vi cấu uế, một lần mất sau cuối.

Nghĩa, câu, ngữ cao, thấp: Cao là hiện thân xuất y, không cao là hiện thân tu xuất ly.

Lại có thuyết nói: Cao: Gọi là sinh lên cõi trời, không cao, nghĩa là hướng đến đường ác, là đối tượng chuyển đời do Đức Thế Tôn giảng nói.

*Hoặc người không mặc xiêm
Cũng không ưa trang sức
Hoặc người trì giới hương
Lời thẳng, không hung dữ.*

Hoặc có người không hung dữ, hoặc có người vì không mặc y, nên phạm các giới cấm, cũng không ưa trang sức, không khởi ý này: Trang nghiêm thân, miệng, cũng không xem nghe kỹ nhạc. Hoặc có người vâng giữ giới hương, hoặc có học sĩ du hành bốn phương, khen ngợi danh hiệu Phật, thường không có tâm mỗi mệt, hoặc người tu phạm hạnh, không nói giới có thiếu sót.

*Quy mạng Phật tối thẳng
Tất cả đều giải thoát
Là mạnh mẽ hơn hết
Đi đến trong vô vi.*

Phật: nhận biết tất cả các pháp. Hơn hết, nghĩa là đầy đủ các lực.

Quy mạng: nghĩa là cung kính. Tất cả đều giải thoát: Giải thoát cả ba cõi, giải thoát hai phước: Ái phước và kiến phước. Lại có ba phước

là đục, phần nộ và si. Là mạnh mẽ hơn hết, thọ nhận pháp ngữ do Đức Thế Tôn giảng nói.

Đi đến trong vô vi: cũng không có tinh tiến, hiện có tinh tiến, chẳng phải vì không tinh tiến, không trở lại sinh tử nữa, vì việc phải làm đã làm xong. Không phải vì không có ý tinh tiến, nên tạo nên sự thủ hộ này, cũng như người không lụi sụt hiện pháp không lụi sụt. Tôn giả Bà-na-già bà-tha ở ẩn trong núi sâu, cùng với Uất-đầu-la-ma tử, tự nói kệ:

*Chấp tử, chấp bà
Tỷ-na đề đế (người dịch không hiểu)
Tỳ-kheo Kế-lại
Lâu-đa di già.*

Ý ta không đắm nhiễm, tâm thường tỉnh ngộ sáng suốt.

Chấp tử chấp bà, tỷ na đề đế: Âm vang của chim bay. Tỳ-kheo Kế-lại, Lâu-đa di-già: âm vang của hươu, nai. Ý ta không đắm nhiễm, nghĩa là không lụi sụt, cũng không khởi các đục, tâm thường tỉnh ngộ sáng láng, ưa các đạo, ưa Niết-bàn, gọi là Tỳ-kheo Kế lại.

*Chỗ vui năm tháp, miếu
Cành lá, không mục nát
Kiến kia sinh các cành
Năng nhân dùng tuệ dứt.*

Chỗ vui có năm tháp miếu: Ở trong năm âm hữu, cành lá không hư hoại, nghĩa là cành ái. Ba cõi sinh các cành kiến, vô thường, khổ.

Năng nhân dùng tuệ dứt: Trí của người học trụ dứt.

Lại có thuyết nói: Chỗ vui của năm tháp miếu là khổ đế. Cành lá không hư hoại là tập đế, kiến kia sinh các cành là đạo đế. Năng nhân dùng tuệ dứt là tận đế.

Lại có thuyết nói: Chỗ vui năm tháp miếu, cành lá không hư hoại, là các cấu mê đắm. Kiến kia sinh các cành, Năng Nhân dùng tuệ dứt trừ, được tướng thanh tịnh. Tôn giả Bà-na-ba-tha ở trong núi sâu, lúc trời mưa xuống có tâm hoan hỷ, bèn nói kệ:

*Núi cao khéo sum suê
Nếp dòng nước tắm thân
Ở chốn nhàn lìa đục
Người trí càng sinh thiện.*

Núi cao khéo sum suê: Núi, chằm dưới rừng cây. Nếp dòng nước tắm thân. Người ở chốn nhàn lìa đục: ở chỗ xa, chốn nhàn tĩnh. Sinh các tướng không tham đục, không ở trong chúng.

Người trí sinh thiện gấp bội: Sinh các hỷ và thiện tăng ích, ở ý hỷ

giác.

*Người ngu tạo sinh tử
Thường nhập vào thai mẹ,
Nên người trí không tạo
Vỡ đầu cũng không ngủ.*

Người ngu gây ra sinh tử, vô trí thành tựu vô minh. Gây ra sinh tử:

Hành hữu lậu, tất cả tạo thành dục lạc. Thường vào bào thai: Ở trong thai mẹ. Do trí thành tựu, nên người trí không gây tạo, hành hữu lậu thọ nhận các hữu, ở trong đó cũng không làm.

Đầu vỡ cũng không ngủ: Cũng như người này.

Hoặc có thuyết nói: Người ngu gây ra sự sinh, tử là tập đế, thường vào bào thai là khổ đế, nên người trí không gây ra sinh tử là đạo đế, vỡ đầu cũng không ngủ: là tận đế, giống như người này.

Điều thường hy vọng có ngu nghĩa kệ, thai không vượt qua ý thường, Phật chấp tử chấp bà-da-già và năm ngu hoặc không thông minh.

Kiên-độ kệ phần đầu xong.

